

CUPRINS

PREFAȚĂ V

BIBLIOGRAFIE VII

TRANSCRIEREA FONETICĂ X

ABREVIERI XIII

REȚEAUA DE LOCALITĂȚI XIV

DATE DESPRE LOCALITĂȚI XVI

LISTE DE REFERINȚĂ 1

LISTA HĂRȚILOR LINGVISTICE 3

LISTA CU MATERIALUL CUPRINS ÎN HĂRȚILE LINGVISTICE 8

HĂRȚI INTRODUCTIVE 89

 HARTA A. REȚEAUA DE LOCALITĂȚI 90

 HARTA B. REPARTIȚIA GRAIURILOR DIALECTULUI AROMÂN 91

HĂRȚI LINGVISTICE 93

LISTA CU MATERIALUL LINGVISTIC NECARTOGRAFIAT (MN) 369

MATERIALUL LINGVISTIC NECARTOGRAFIAT (MN) 373

NOTE (la hărțile lingvistice și la materialul lingvistic necartografiat) 436

ILUSTRAȚII 467

LISTA ILUSTRAȚIILOR 469

HARTA GRAIURILOR AROMÂNE ȘI MEGLENOROMÂNE DIN PENINSULA BALCANICĂ

PREFAȚĂ

Prezentul atlas este cea mai amplă cercetare de geografie lingvistică pentru dialectul aromân. Este rodul unor îndelungate anchete de teren efectuate de noi în Grecia, Albania, R. Macedonia, Bulgaria, cuprinzând într-o imagine de ansamblu întregul areal aromânesc: de la Munții Balcani în nord până în Tesalia, Acarnania și Etolia în sud, de la mările Adriatică și Ionică în vest până la Marea Egee în est. Sunt cuprinse în lucrare toate graiurile aromânești, care pot fi identificate și descrise pentru prima oară în mod amănunțit pe baza prezentului atlas. Apar în atlas numeroase fapte de ordin fonetic, morfologic, lexical caracteristice graiurilor, care nu au fost semnalate în lucrări anterioare. Realitatea dialectală ilustrată de acest atlas este mult mai complexă decât cea cunoscută până în prezent.

Dintre lingviștii care s-au ocupat în trecut de dialectul aromân, singurul care s-a deplasat într-un număr semnificativ de localități și s-a pronunțat cu privire la structura dialectală a aromânei a fost, la sfârșitul secolului al XIX-lea, Gustav Weigand (cf. Weigand 1895: 266–300).

O cercetare parțială de teren a efectuat Theodor Capidan timp de o lună, în vara anului 1928, la aromânii din Albania, publicând rezultatele în monografia *Fărșeroșii* (1931).

Anchetele de teren au fost reluate în perioada postbelică, concretizându-se prin publicarea a două atlase (cf. Dahmen / Kramer, 1985, 1994 și Neiescu 1997), care oferă o imagine parțială asupra dialectului aromân. Rețeaua de anchetă este limitată la Grecia (la care se adaugă trei localități din R. Macedonia) în atlasul Dahmen / Kramer, la Albania (7 localități) și R. Macedonia (5 localități) în atlasul publicat de Petru Neiescu. S-au folosit chestionare cu un număr redus de întrebări (Chestionarul lexical al *Atlasului limbilor Europei* în atlasul Dahmen / Kramer, care are 312 hărți, și un chestionar întocmit de autor în atlasul publicat de Petru Neiescu, care are 212 hărți). Recent, Manuela Nevaci a efectuat cercetări de teren la aromânii din R. Macedonia, Grecia și Albania, prezentând, pe baza materialului cules, unele particularități ale graiurilor aromânești actuale (cf. Nevaci 2013 a: 67–109).

Rețeaua prezentului atlas cuprinde 61 de localități situate în Grecia, Albania, R. Macedonia, Bulgaria, la care am adăugat o localitate pentru dialectul meglenoromân (vorbit în nordul Greciei, vezi *infra*, p. LIII), cu scopul de a oferi posibilitatea comparației cu dialectul aromân și graiurile acestuia.

În anchetele noastre de teren am folosit *Chestionarul Noului atlas lingvistic român* (2543 de întrebări), făcând posibilă compararea materialului dialectal aromânesc cu cel cuprins în atlasele regionale ale dacoromânei.

Volumul I cuprinde răspunsurile la capitolul „Corpul omenesc (părțile corpului, boli, însușiri fizice și mentale)” din *Chestionarul Noului atlas lingvistic român* (întrebările 58-463).

În atlasul de față publicăm **integral** materialul cules, pe care l-am prezentat pe 274 de *hărți lingvistice* și în 244 de *liste cu material lingvistic necartografiat (MN)*, însoțite de *note*. Spre deosebire de alte atlase, materialul din hărțile lingvistice este cuprins și în *liste* care însoțesc hărțile.

Anchetele dialectale le-am efectuat în dialectul aromân, ca vorbitor nativ al *graiului grămostean*, părinții fiind originari din Livezi (Grecia, provincia Macedonia), localitatea 19 din rețea.

Materialul dialectal pentru localitatea Selenița, Albania (punctul 58 din rețeaua de anchetă) ne-a fost pus la dispoziție de Adrian Turculeț, căruia îi mulțumim călduros și pe această cale.

Aceleași mulțumiri le adresăm Manuelei Nevaci, care a realizat hărțile lingvistice computerizate, fiind totodată editoarea întregului volum.

Nicolae SARAMANDU